

DIE “GOEDE” OUDE TIJD

Door

Jaap Dannenburg

Een autobiografisch boek over het leven van Jaap Dannenburg (1913 – 1983)

Eerste druk
Schilderij omslag: Jaap Dannenburg
© 2014
© 2014 Uitgeverij: Brave New Books
Uitwerking: Wendy Vroedsteijn

ISBN9789402124330

Deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.
Niets uit deze uitgave mag worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE:

Voorwoord	7
De eerste dag	8
Begin	10
De laatste dag	11
Einde	13
Voorbij	14
Een pak kopen	15
Tijden veranderen	17
Opslag	18
Vrijheid	21
Hokje	22
Werken	23
Verschil	24
Klerezaak	26
Eva en David	27
Mensen	30
4 mei	31
Verkeerd	32
Borsten	33
Een ballon, een ballon, een ballonnetje	34
De Barones	36
Tijdsbeeld	38
De rolstoel	39

Matjes vlechten	41
Vergeten	43
Vroeger en nu	44
Herinnering	45
De oude school	46
Vakantie in Muiderberg	48
Vakantie	50
Vrede	51
De film	52
Jongens van tien	54
Het petje	55
Speelgoed	57
Dochter	58
Van toen tot nu	59
Zoon	60
Kind	63
Kleinkinderen	64
Mijn kind	65
Avond	66
De Stad	67
Afwassen	68
Zo is het	70
De oude man	71
Angst	72

Het Bejaardenhuis	73
Verzekering	74
Zolang de voorraad strekt	76
Voorraad	77
Eenmaal	78
Rouwadvertentie	79
Kerkhof	80
Laatste plek	81
Grafschriften voor enkele bekenden	82
Een cent	83
Luisteren	84
De eerste kus	85
Roken	86
Zonder	87
Verjaardag	88
Vorbij	89
Geluk	90
Tijd	91
Angst	92
Muziek	93
's-Gravenhage	94
Klagen	95
Tijd	96
Dromen	97
Politiek	98

Journal	99
Ziek	100
Lintjesregen	101
Gokken	102
Mis	103
Fout	104
Strand	106
Zee	107
Balkon	108
Bloot	109
Bang	110
Scheidsrechter	111
Fietsen	112
De vlucht	113
Baantje	114
De top	115
Vogels	116
Minister	117
Trouw	118
Het leven	119
Zij	120
Knipogen naar verleden tijd	121
Alleen	122

VOORWOORD

Herinneringen aan mijn vader

Wat was hij een lieve vader, maar bovenal een zeer creatieve man. Zijn loopbaan was gelukkig een creatieve, waarin hij al zijn ideeën en inspiratie kwijt kon.

Hij begon op veertienjarige leeftijd bij Hoying, een zeer gerenommeerde zaak, in de kelder met het sorteren van prijskaartjes en het halen van broodjes voor de chefs, maar langzamerhand werd hij etaleur en later chef etaleur. Toen werden er nog etalages gemaakt met decors.

Bij de kroning van Koningin Juliana maakte hij een etalage met de Gouden Koets in Den Haag. Hij mocht er zelfs naar toe om er foto's en schetsen van te maken en mocht er zelfs even in zitten. Het werd een prachtige etalage waar de mensen van genoten. Hij was altijd druk met etaleren. Met Kerst was hij al bezig voor Pasen.

Ook thuis was hij creatief met schilderen en met het interieur was hij ook altijd bezig. In 1951 schreef en regisseerde hij de musical "contact met de maan". Die musical werd opgevoerd door de leerlingen van klas 6 van de P.C. Hooftschool aan de Escamplaan in Den Haag. Hij was zijn tijd dus al ver vooruit. En zo kan ik nog wel even doorgaan. Er zijn zoveel herinneringen. Bij leven heeft mijn vader deze verhaaltjes en gedichtjes geschreven die me erg dierbaar zijn, vandaar dit boekje.

Tenslotte wil ik mijn man John en dochter Wendy bedanken voor de hulp bij het tot stand komen van dit gouden boekje.

Je liefhebbende dochter Thea

DE EERSTE DAG

Hij was amper veertien jaar toen het woord “werken” al om de hoek kwam kijken. Ach, het was eigenlijk heel gewoon in die jaren, zo omstreeks 1930. Als je van school kwam ging je naar een baas, iedereen deed dat. Ja, de rijken die gingen verder, maar die waren er niet op de school waar de jongen gezeten had. Welnee, allemaal kinderen uit doodarme gezinnen, waarvan de vader soms als jaren werkeloos was en met acht gulden steun in de week de armoede nauwelijks de deur uit kon houden. En eigenlijk had hij altijd de pest aan die school gehad, een klets om je kop had je zo te pakken en een uurtje in de hoek staan was heel gewoon.

En nu, na de zesde klas was er niets meer en de vraag was al maanden lang, wat moest hij worden? De jongen wist het niet en eigenlijk niemand. Het enige wat hij wel aardig goed kon, was tekenen. Dat was eigenlijk het fijnste uurtje van de hele week op school geweest, de tekenles. Zijn tekeningen werden altijd opgehangen in de klas en vol trots keek hij er dan naar. Hij wist toen nog niet dat zijn schilderijen vele, vele jaren later op tal van exposities zouden hangen.

En zo kwam de onderwijzer er toe om te zeggen dat de jongen maar etaleur moest worden. Hij wist niet wat dat voor een beroep was, had nog nooit van dat woord gehoord en wilde het liefst kunstschilder worden. Maar dat verlangen werd thuis nou niet direct in dank afgenomen. Dat artistiekerige betekende alleen maar armoe op een koud zolderkamertje meende zijn vader, dus zet dat maar uit je hoofd.

En zo moest hij dan maar proberen ergens als leerling een plaatsje te krijgen in een van de grote magazijnen in Amsterdam. Het enige tastbare bewijs dat hij van de school had meegekregen was een soort getuigschrift dat hij de zes klassen van de school had doorlopen en daarmee gewapend ging hij op stap.

Bij de eerste de beste zaak was het al mis, daar was niemand nodig. Bij de tweede werd hem te verstaan gegeven dat hij aan de achterkant van het gebouw moest zijn. Natuurlijk, de deftige ingang was alleen voor de geachte cliëntele, het personeel werd door een smal steegje naar binnen geloodst.

Daar zat een portier in een soort kantoortje die zei dat hij bofte, want de etaleur had een hulpje nodig en hij zou de directeur vragen of hij de jongen te woord wilde staan. Na twintig minuten wachten werd hij bij deze machtige potentaat toegelaten. Die bekeek de jongen met strenge blik, alsof hij een paard moest kopen en vroeg hem of hij begreep dat hij hard moest werken, beleefd moest zijn en precies moest doen wat hem gezegd werd. De jongen knikte onderdanig en zei dat hij tot alles bereid was.

Goed, dan kon hij morgen beginnen, om half negen aanwezig zijn tot zes uur in de avond. Brood meenemen, want het was natuurlijk geen filantropische instelling waar ze je ook nog te eten gaven.

Thuis vertelde hij van het succes, van de deftige zaak in het hart van Amsterdam, waar voornaam uitziende heren nog voornamere klanten de mooiste kostuums pasten en waar hij reeds een glimp van opgevangen had.

De volgende morgen, met een pakje brood achterop zijn oude fiets, was de jongen gegaan. Het was eigenlijk een historisch ogenblik in zijn leven. Hij deed zijn intrede in de maatschappij, zijn jeugd was afgesloten, het harde leven stond te wachten, de strijd om het bestaan was begonnen. Maar dat historisch moment besepte hij toen niet.

De chef-etaleur ontving hem met een koele blik, weer zo'n knaap die je wat moest zien te leren. Hij had er al zoveel gehad en meestal had je er meer ellende dan plezier van. De jongen werd in een kamertje gezet, diep in de kelder van het gebouw, waar geen sprankje daglicht binnenkwam. Hij kreeg een grote doos met honderden prijskaarten voor zich, met de opdracht die te sorteren op de juiste maat en de juiste volgorde. Toen was hij alleen en hij voelde zich alsof hij in de gevangenis zat te wachten op de beul die hem naar het schavot zou brengen.

Tegen twaalf uur was hij bijna door de berg prijskaarten heen toen de chef kwam en hem vertelde dat hij nu de rommel op moest ruimen en dan boodschappen moest doen. De heren afdelingschefs kwamen zo dadelijk lunchen en hij kreeg een lijstje in zijn handen gestopt. Een half ons ham, een ei, een stukje leverworst en nog meer van dergelijke eetwaren.

In de straatjes en steegjes rondom de Warmoesstraat waren wel winkeltjes waar dat te koop was. "En vlug terug komen, blijf geen uur weg!".

Terwijl de heren in de kamer, waar hij de hele morgen gezeten had, hun lunch gebruikten, moest de jongen maar op de gang wachten en op het eerste teken klaar staan om nieuwe koppen koffie in de koffiekamer te halen. Want daar kwamen de chefs niet. Nee, zij hadden zelfs een aparte w.c., want je kon toch niet piesen op dezelfde plee waar ook je ondergeschikten op zaten. Verschil moest er zijn.

Na afloop kon de jongen de rotzooi opruimen die zij achter hadden gelaten. Vuile kop en schotels, borden en messen en vorken kon hij afwassen en afdrogen. Wat een rotbaan waar hij in terecht gekomen was. Hij had zich dat beslist wel anders voorgesteld en stelde in gedachte vast de volgende dag niet meer terug te komen.

In de middag kreeg hij bakken vol tekstkaartjes die op alfabet moesten komen. Om vier uur dacht hij aan de school die nu uitging en dat je kon gaan voetballen of hoepelen, een heel blokje om. Om zes uur mocht hij naar huis, doodmoe na negen en een half uur werken. Dat was 57 uur per week, voor het vorstelijke bedrag van een rijksdaalder.

Maar de volgende dag ging hij weer. En de dagen werden weken, de weken maanden en de maanden jaren. Vijftig jaren tenslotte gleden voorbij. Die eerste dag duurde zo vreselijk lang, echter die vijftig jaren zijn zo voorbij gegaan.

BEGIN

Als je nog jong bent
En vol met idealen
Lacht de wijde toekomst
Met boordevol verhalen

Je rent dan steeds maar door
Zonder 't zien van mooie dingen
Want met 's-levens polsstok
Wil je het hoogste springen

Je ziet vaak niet het lachen
Van je eigen kind
Omdat je je carrière
Zo belangrijk vindt

Maar dat is een farce
En je betaalt de prijs
Want heus aan het einde
Lacht Hein met de zeis.

DE LAATSTE DAG

Hij kon de slaap niet vatten, al uren lag hij te draaien om en om, maar het lukte niet. Als een kaleidoscoop ging zijn leven aan hem voorbij. Voor je dood gaat, zegt men, gebeurt dat ook, maar dat is natuurlijk onzin, want er is nog nooit iemand terug gekomen om dat te bevestigen.

En hij was ook niet van plan om dood te gaan, maar wel sloot hij een tijdperk af van veertig jaar, want morgen was het de laatste dag dat hij naar de zaak ging en dan was het onherroepelijk afgelopen.

Waarom eigenlijk, wie besliste dat? De maatschappij, wie was dat, met welk recht? En had je daar zelf niets over te zeggen? Blijkbaar niet, misschien wel een stel ambtenaren die dat ergens achter een bureau beslist hadden, ach wisten die veel.

De ene maand had je nog alles te zeggen, was jouw stem nog beslissend in belangrijke zaken, zat je in een stafvergadering mee te praten en mee te denken en een maand later werd je als een soort imbeciel beschouwd die niet tot tien kon tellen, alleen omdat je vijftenzestig was. Krankzinnige wereld. Hij maakte zich nu al zorgen hoe het verder op de zaak moest gaan als hij er niet meer was.

Hij dacht aan de eerste jaren, het begin, voor weinig geld hard werken en lange dagen. Dat was nu ook niet altijd zo leuk geweest, maar je wist niet beter, het hoorde gewoon zo. En je moest knokken voor je baan, want er stonden er genoeg klaar die het voor nog minder wilden doen. De voorzieningen waren heus niet zoals nu, dat de uitkeringen maar binnen stroomden. Acht gulden steun in de week, maar dan moesten ze wel twee keer per dag komen stempelen op de vreemdste tijden, opdat je maar niets bij kon verdienen. Gelukkig had hij dat nooit meegemaakt en was altijd blijven werken.

Toen kwam de oorlog, de vijf donkere jaren, waarin zoveel verloren ging, vechten om het naakte leven. Beter niet aan denken. Het was al zo lang geleden.....

Daarna was de mooiste tijd in zijn leven gekomen. De kinderen groeiden op, met zoveel plezier ging hij elke dag weer naar de zaak, hoeveel etalages zou hij in zijn leven wel niet gemaakt hebben, het moeten er duizenden geweest zijn. Spelen met kleuren, vormen, lijnen en lichteffecten, dat was toch één brok plezier geweest.

Ook die waren er haast niet meer, de echte vakmensen waren verdwenen, gepensioneerd of doodgegaan. Mooie etalages waren niet meer te zien, de beste zaken waren verdwenen, opgegeven, failliet, noem maar op. Boetieks waren gekomen, eendagsvliegen, volgepropt met de vreemdste kleding, kralen en kettingen. Hij begreep het niet meer zo goed. Maar ja, hij zal er wel te oud voor geworden zijn. Neem nou de bediening tegenwoordig, je mocht blij zijn als je nog geholpen werd, maar in de meeste gevallen zagen ze je toch niet eens staan. Welnee, ze hadden het veel te druk met hun verhalen onder elkaar, om van vakkennis maar niet te spreken. Vakkennis daar maakte niemand zich meer druk om. Ze gaven kapitalen uit aan grammofonplaten, stereo-installaties en bromfietsen, maar om hun kennis wat te vermeerderen daar hadden ze geen cent voor over. Ze moesten nu eenmaal in die zaak staan, maar de klanten, ben je gek, ze zoeken het zelf maar uit. En nu stond die laatste dag voor de deur. Hoe moest dat verder gaan, elke dag thuis, van het zachtgekookt eitje bij het ontbijt, tot het laatste NOS-journaal. O ja, hij was samen met zijn vrouw naar de pensioencursus geweest, een

leuke week was dat, met nog zo' n twintig lotgenoten, maar het was allemaal theorie, maar nu kwam de praktijk van het elke dag samenzijn, misschien elkaar in de weg lopen, ging je elkaar niet irriteren, verwijten, botsingen. Natuurlijk, hij had een beste vrouw, lief, geduldig en meegaand, maar hij was altijd de hele dag weggeweest en dat werd nu anders.

Hij kon zich aan zijn hobby wijden. Schilderen had hij altijd al gedaan, maar er weinig tijd voor gehad, de kleine zijkamer er voor inrichten, daar kon hij zich helemaal terugtrekken, misschien exposeren, want je moest bezig blijven, dat was belangrijk, niet stil in een hoekje gaan zitten, plannen blijven maken, jong blijven!

Tenslotte viel hij in slaap, tot om zeven uur de wekker afliep.
De laatste dag was aangebroken.....

EINDE

Eens komt er toch een einde
Aan een lange tocht
Waar je lang geleden
Aan beginnen mocht

Je gaat steeds hoger klimmen
Op de ladder naar de top
Totdat je bij jezelf zegt
Ik sta er bovenop

Dan moet men zich handhaven
Maar het topje is oh zo smal
Om je evenwicht te bewaren
Want diep is soms het dal

Maar eens komt toch het einde
De koek die is dan op
Je mag niet verder werken
De maatschappij zegt "stop"

De wereld die draait verder
En jij staat in de kou
Hoewel je dacht dat het niet kon
Maar het gaat ook zonder jou